ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 23ης Φεβρουαρίου 1995 *

Στην υπόθεση C-334/93,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Finanzgericht Düsseldorf (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Bonapharma Arzneimittel GmbH

και

Hauptzollamt Krefeld,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 22 Ιουλίου 1972 και εγκρίθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2836/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, περί συνάψεως συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας και περί θεσπίσεως διατάξεων για την εφαρμογή της (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 3), και ειδικότερα του επισυναπτομένου σ' αυτήν πρωτοκόλλου αριθ. 3, περί του ορισμού της εννοίας «καταγόμενα προϊόντα» και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. Gulmann, πρόεδρο του πέμπτου τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida και D. A. O Edward (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τον Patrick Duray, βοηθό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τον Jörn Sack, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Bonapharma Arzneimittel GmbH, εκπροσωπουμένης από τον Günther Kroemer II, δικηγόρο Düsseldorf, και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 1994,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 12ης Μαΐου 1993, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Ιουνίου 1993, το Finanzgericht Düsseldorf υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 22 Ιουλίου 1972 και εγκρίθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2836/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972, περί συνάψεως συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας και περί θεσπίσεως διατάξεων για την εφαρμογή της (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας), και ειδικότερα του επισυναπτομένου σ' αυτήν πρωτοκόλλου αριθ. 3, περί του ορισμού της εννοίας «καταγόμενα προϊόντα» και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας (στο εξής: Πρωτόκολλο).

2 Το Πρωτόκολλο αυτό τροποποιήθηκε ιδίως με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1598/88 του Συμβουλίου, της 24ης Μαΐου 1988, για την εφαρμογή της αποφάσεως αριθ. 1/88 της Μεικτής Επιτροπής ΕΟΚ-Αυστρίας που τροποποιεί το Πρωτόκολλο αριθ. 3, περί του ορισμού της εννοίας «καταγόμενα προϊόντα» και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας (ΕΕ L 149, σ. 1).

3 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου, τα καταγόμενα από την Κοινότητα ή την Αυστρία προϊόντα απολαύουν κατά την εισαγωγή τους στην Κοινότητα ή την Αυστρία των διατάξεων της Συμφωνίας, επομένως προτιμησιακών όρων, επί προσκομίσει [στοιχείο α'] πιστοποιητικού κυκλοφορίας εμπορευμάτων καλουμένου πιστοποιητικού EUR.1 ή, σε καθορισμένες περιπτώσεις [στοιχεία β' και γ'], τιμολογίων ανταποκρινομένων σε ορισμένα κριτήρια. Το εν λόγω πιστοποιητικό EUR.1, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου, «εκδίδεται κατά την εξαγωγή των εμπορευμάτων στα οποία αναφέρεται από τις τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής (...)».

4 Το άρθρο 10, παράγραφος 3, του πρωτοκόλλου προβλέπει ότι το πιστοποιητικό EUR.1 συνιστά το αποδεικτικό έγγραφο για την εφαρμογή του προτιμησιακού καθεστώτος δασμών και ποσοστώσεων που προβλέπεται από τη Συμφωνία και ότι εναπόκειται στις τελωνειακές αρχές της χώρας εξαγωγής να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την εξακρίβωση της καταγωγής των εμπορευμάτων και για τον έλεγχο των άλλων ενδείξεων του πιστοποιητικού EUR.1.

5 Η δε Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας, στο άρθρο 13, παράγραφος 1, προβλέπει:

«Ουδείς νέος ποσοτικός περιορισμός επί των εισαγωγών ή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος εισάγεται στις συναλλαγές μεταξύ της Κοινότητος και της Αυστρίας.»

6 Τέλος, το άρθρο 23, παράγραφος 1, της ιδίας αυτής συμφωνίας ορίζει:

«Είναι ασυμβίβαστες προς την καλή λειτουργία της Συμφωνίας, κατά το μέτρο που δύνανται να επηρεάσουν τις συναλλαγές μεταξύ της Κοινότητος και της Αυστρίας:

i) όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και όλες οι εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων, που έχουν σαν αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, όσον αφορά την παραγωγή και τις συναλλαγές επί εμπορευμάτων·

ii) η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις δεσποζούσης θέσεώς τους επί του συνόλου των εδαφών των συμβαλλομένων μερών ή σημαντικού τμήματος αυτών·

(...)»

7 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η Bonapharma Arzneimittel GmbH (στο εξής: Bonapharma) εισήγαγε από την Αυστρία, μεταξύ 14ης Απριλίου 1989 και 15ης Ιανουαρίου 1991, δεκαοκτώ παρτίδες φαρμάκων. Στα τιμολόγια υπήρχαν δηλώσεις περί της καταγωγής, έξι δε παρτίδες συνοδεύονταν από πιστοποιητικά EUR.1. Επειδή ο Αυστριακός Υπουργός των Οικονομικών δήλωσε στις γερμανικές τελωνειακές αρχές ότι τα σχετικά με την καταγωγή έγγραφα κακώς είχαν εκδοθεί, το Hauptzollamt Krefeld ζήτησε από την Bonapharma την πληρωμή δασμών ύψους 20 743,36 DM, αρνούμενο να αναγνωρίσει ως απόδειξη της καταγωγής των φαρμάκων άλλα έγγραφα εκτός των πιστοποιητικών EUR.1.

8 Κατόπιν αυτού, η Bonapharma άσκησε προσφυγή κατά της διορθωτικής αποφάσεως απαιτώντας την εκ των υστέρων καταβολή δασμών επί των φαρμάκων.

9 Η Bonapharma δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα εν λόγω πιστοποιητικά EUR.1 διότι ο προμηθευτής της, ένα αυστριακό φαρμακείο, δεν κατόρθωσε να λάβει από τους δικούς του προμηθευτές, δηλαδή Αυστριακούς διανομείς και χονδρεμπόρους, στοιχεία σχετικά με την καταγωγή των φαρμάκων. Μόνο ένας μικρός αριθμός 39 διανομέων, στους οποίους το εν λόγω φαρμακείο έγραψε, απάντησε ενημερώνοντάς το ότι είχαν λάβει οδηγίες να μη παρέχουν στοιχεία ως προς την εν λόγω καταγωγή.

10 Όσον αφορά την αυστριακή τελωνειακή αρχή, θεωρεί ότι δεν είναι δική της αρμοδιότητα να προβαίνει σε έρευνες σχετικά με την καταγωγή των προϊόντων.

11 Παρόλον ότι στην Αυστρία κινήθηκαν δικαστικές διαδικασίες κατά των προμηθευτών (διανομέων και χονδρεμπόρων) και της τελωνειακής αρχής, λόγω της συμπεριφοράς τους, καμία εν τούτοις δεν είχε αποτέλεσμα.

12 Με την ένστασή της κατά της πράξεως για την εκ των υστέρων είσπραξη, η Bonapharma ισχυρίστηκε ότι οι Αυστριακοί διανομείς είχαν λάβει οδηγίες από

τους εγκατεστημένους στην Κοινότητα παρασκευαστές να μη παραδώσουν στο εξάγον αυστριακό φαρμακείο τα δικαιολογητικά έγγραφα της καταγωγής των προϊόντων. Το Hauptzollamt Krefeld απέρριψε, εν τούτοις, την ένσταση αυτή, αναφέροντας ότι, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο, μόνο η προσκόμιση του πιστοποιητικού EUR.1 καθιστά δυνατή την απολαβή προτιμησιακής μεταχειρίσεως, έτσι ώστε αυτό αρνήθηκε να αναγνωρίσει ως απόδειξη της καταγωγής των φαρμάκων άλλα έγγραφα εκτός του εν λόγω πιστοποιητικού.

13 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί, βάσει των βεβαιώσεων που χορηγήθηκαν από τον Regierungspräsident του Düsseldorf, δυνάμει των άρθρων 72.α και 73, παράγραφος 6, του Arzneimittelgesetz (νόμος περί φαρμάκων) και οι οποίες επιβεβαιώνουν τη γερμανική καταγωγή των επανεισαχθέντων από την Αυστρία φαρμάκων, ότι τα εισαχθέντα από την Bonapharma φαρμακευτικά προϊόντα παρασκευάζονται στη Γερμανία. Έλαβε επίσης υπόψη τον «Austria-Codex», ειδικευμένο έντυπο πληροφοριών που βασίζονται στις διατάξεις του αυστριακού ομοσπονδιακού νόμου περί της παρασκευής και της διαθέσεως στο εμπόριο φαρμακευτικών προϊόντων και στην κανονιστική απόφαση περί των ειδικών πληροφοριών και πληροφοριών χρήσεως όσον αφορά τα φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα, η οποία επιβεβαιώνει την κοινοτική καταγωγή των φαρμάκων.

14 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί επίσης ότι η συμπεριφορά των Αυστριακών χονδρεμπόρων (οι οποίοι ενεργούν κατόπιν παρακινήσεως των εγκατεστημένων στην Κοινότητα παρασκευαστών) συνιστά εναρμονισμένη πρακτική η οποία, κατά παράβαση του άρθρου 23, παράγραφος 1, στοιχείο i, της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας, περιορίζει τον ανταγωνισμό στις συναλλαγές μεταξύ της Κοινότητας και της Αυστρίας και/ή συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά, η οποία είναι ασυμβίβαστη προς το άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχείο ii, της εν λόγω Συμφωνίας. Κατ' αυτό, η άρνηση χορηγήσεως των πιστοποιητικών καταγωγής, ή η άρνηση συνεργασίας κατά τη χορήγησή τους, συνιστά επίσης παράβαση του άρθρου 13 της Συμφωνίας, εισάγοντας ποσοτικούς περιορισμούς επί των εισαγωγών ή μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος.

15 Το Finanzgericht Düsseldorf διερωτάται αν, υπό τόσο εξαιρετικές περιστάσεις, η απόδειξη της καταγωγής δεν μπορεί να διεξάγεται υπό άλλη μορφή απ' ότι

αυτή που προβλέπεται από τη Συμφωνία και, κατόπιν αυτού, υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι δυνατόν, κατά τις εισαγωγές από την Αυστρία, οι οποίες στην πραγματικότητα αποτελούν επανεισαγωγές προϊόντων προερχομένων από την Κοινότητα, να μη λαμβάνεται υπόψη η προσκόμιση των προβλεπομένων στον τίτλο ΙΙ του πρωτοκόλλου αριθ. 3 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας δικαιολογητικών για την εφαρμογή του προτιμησιακού καθεστώτος προκειμένου να αποδειχθεί η προτιμησιακή καταγωγή, οσάκις ένα ασυμβίβαστο προς τη Συμφωνία αυτή καρτέλ, κατά την έννοια του άρθρου της 23, παράγραφος 1, εμποδίζει την έκδοση των δικαιολογητικών αυτών εγγράφων, η δε αυστριακή τελωνειακή αρχή αφήνει αποκλειστικά και μόνο στον εξαγωγέα την μέριμνα να αποδείξει το δικαίωμα για εφαρμογή του προτιμησιακού καθεστώτος, χωρίς να προβεί η ίδια σε καμία έρευνα;»

16 Πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι, κατά το ίδιο το γράμμα της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας, μόνο τα εμπορεύματα καταγωγής Κοινότητας ή Αυστρίας μπορούν να τύχουν του προτιμησιακού καθεστώτος και ότι το πιστοποιητικό κυκλοφορίας εμπορευμάτων EUR.1 αποτελεί το αποδεικτικό έγγραφο για την εν λόγω καταγωγή. Όπως ορθώς ανέφερε ο γενικός εισαγγελέας στις προτάσεις του, αν επιτραπεί η επίκληση εκτός των εν λόγω δικαιολογητικών καταγωγής και άλλων αποδεικτικών μέσων θα θιγεί η ενιαία και ασφαλής εφαρμογή της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας.

17 Εν τούτοις, το Δικαστήριο δέχθηκε, με την απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1993, C-12/92, Huygen κ.λπ. (Συλλογή 1993, σ. I-6381), εξαιρέσεις από το προβλεπόμενο στο Πρωτόκολλο καθεστώς, οσάκις ο οικείος επιχειρηματίας αντιμετωπίζει περιστάσεις εντελώς εξαιρετικές που είναι ξένες προς αυτόν και των οποίων οι συνέπειες δεν μπορούσαν να αποφευχθούν παρόλη την επιδειχθείσα επιμέλεια.

18 Από τις διαπιστώσεις του εθνικού δικαστηρίου στη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι διακρίνονται τρία στοιχεία, τα οποία αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της παρούσας περιπτώσεως.

19 Πρώτον, η καταγωγή των επιδίκων εμπορευμάτων αποδείχθηκε μετά βεβαιότητος με αντικειμενικές αποδείξεις, τις οποίες δεν είναι δυνατό να τις έχουν «κατασκευάσει» ή νοθεύσει οι ενδιαφερόμενοι.

20 Δεύτερον, τόσον ο οικείος εισαγωγέας όσο και ο οικείος εξαγωγέας επέδειξαν την αναγκαία επιμέλεια για τη λήψη των πιστοποιητικών EUR.1.

21 Τρίτον, τελούν σε αδυναμία λήψεως των εν λόγω πιστοποιητικών για λόγους που είναι ξένοι προς αυτούς.

22 Συναφώς, από τις αναφερόμενες από το αιτούν δικαστήριο περιστάσεις προκύπτει ότι η αδυναμία λήψεως των πιστοποιητικών EUR.1 οφείλεται σε αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά εκ μέρους άλλων ενδιαφερομένων προσώπων, ασυμβίβαστη τόσο προς τον σκοπό όσο και προς το γράμμα της Συμφωνίας.

23 Κρίνεται ότι αυτές οι περιστάσεις μπορούν να δικαιολογήσουν εξαίρεση από την ανάγκη προσκομίσεως των πιστοποιητικών EUR.1 προκειμένου να εφαρμοστεί το προβλεπόμενο από τη Συμφωνία ΕΟΚ-Αυστρίας καθεστώς.

24 Επομένως, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι είναι δυνατό να μη λαμβάνεται υπόψη η προσκόμιση των εγγράφων που προβλέπονται στον τίτλο ΙΙ του πρωτοκόλλου της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αυστρίας, οσάκις η καταγωγή των εμπορευμάτων αποδεικνύεται μετά βεβαιότητος με αντικειμενικές αποδείξεις, τις οποίες δεν μπορούν να έχουν «κατασκευάσει» ή νοθεύσει οι ενδιαφερόμενοι, διαπιστώνεται ότι τόσο ο εισαγωγέας όσο και ο εξαγωγέας επέδειξαν την αναγκαία επιμέλεια για τη λήψη των προβλεπομένων στο Πρωτόκολλο εγγράφων και ότι αυτοί τελούν σε αδυναμία να τα προσκομίσουν για λόγους ξένους προς αυτούς, όπως είναι, ιδίως, μια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά εκ μέρους άλλων ενδιαφερομένων προσώπων, ασυμβίβαστη τόσο προς τον σκοπό όσο και προς το γράμμα της Συμφωνίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

25 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 12ης Μαΐου 1993 το Finanzgericht Düsseldorf, αποφαίνεται:

Είναι δυνατό να μη λαμβάνεται υπόψη η προσκόμιση εγγράφων που προβλέπονται στον τίτλο Π του πρωτοκόλλου αριθ. 3 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, όπως είναι διατυπωμένη στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1598/88 του Συμβουλίου, της 24ης Μαΐου 1988, για την εφαρμογή της αποφάσεως αριθ. 1/88 της Μεικτής Επιτροπής ΕΟΚ-Αυστρίας που τροποποιεί το Πρωτόκολλο αριθ. 3 περί του ορισμού της εννοίας «καταγόμενα προϊόντα» και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας, οσάκις η καταγωγή των εμπορευμάτων αποδεικνύεται μετά βεβαιότητος με αντικειμενικές αποδείξεις, τις οποίες δεν μπορούν να έχουν «κατασκευάσει» ή νοθεύσει οι ενδιαφερόμενοι, διαπιστώνεται ότι τόσο ο εισαγωγέας όσο και ο εξαγωγέας επέδειξαν την αναγκαία επιμέλεια για τη λήψη των προβλεπομένων στο Πρωτόκολλο εγγράφων και ότι αυτοί τελούν σε αδυναμία να

τα προσκομίσουν για λόγους ξένους προς αυτούς, όπως είναι, ιδίως, μια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά εκ μέρους άλλων ενδιαφερομένων προσώπων, ασυμβίβαστη τόσο προς τον σκοπό όσο και προς το γράμμα της Συμφωνίας.

Gulmann Moitinho de Almeida Edward

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 23 Φεβρουαρίου 1995.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

C. Gulmann